

U vihoru oslobodilačkog rata zastava nove Jugoslavije zavijorila se i na oceanima

U travnju 1941. godine, nakon kapitulacije Kraljevine Jugoslavije, izvan naše domovine našlo se 87 brodova trgovačke mornarice sa oko 5000 pomoraca.

Revolucionarna borba jugoslavenskih pomoraca izvan domovine dala je neposredan doprinos oslobođenju i obnovi vlastite zemlje, kao i pobjedi saveznika na moru. Zanimljiva su i vrijedna iskustva iz te borbe kao sastavni dio cjeline vrednota narodnooslobodilačkog rata i socijalističke revolucije naroda i narodnosti Jugoslavije.

Poslije napada Njemačke na Sovjetski Savez, naši pomorci počeli su se u sve većem broju ukrcajati na savezničke brodove (SAD, V. Britanije, Norveške). U savezničkim konvojima sudjelovalo je tih ratnih godina 50 jugoslavenskih trgovačkih brodova i oko 1500 pomoraca, dok su pojedinačne plovidbe jugoslavenskih brodova u savezničkim konvojima počele još u maju 1941. godine.

Za vrijeme rata ukupno je potopljeno 57 jugoslavenskih brodova obalne i duge plovidbe, tako da je po završetku rata ostalo svega 29 plovniha jedinica čija je tonaža iznosila 34.078 BRT.

Jedna od najznačajnijih akcija naših pomoraca koji su se za vrijeme drugog svjetskog rata zatekli u raznim lukama i na gotovo svim morima svijeta, jeste, svakako, ona od 15. veljače 1944. godine. Toga dana je, naime, Klub pomoraca Jugoslavije, sa sjedištem u Njujorku, kao plod višegodišnjeg upornog političkog djelovanja, izdao Rezoluciju kojom pomorci Jugoslavije otkazuju poslušnost kraljevskoj vladi u emigraciji. Ovu je odluku prva sprovela posada broda »Senga« nosivosti 8.280 tona, vlasništvo Jugoslavenske atlantske plovidbe Sušak, kada je 16. ožujka 1944. uplovio u luku Galipol u zaljevu Taranto. Budući ta luka nije bila mnogo udaljena od Mornaričke baze NOVJ u Monopoliju, posada broda »Senga« uspjela je doći u vezu s drugovima u bazi. Istoga dana Teodor Tijan, zapovjednik broda se u neposrednom kontaktu s političkim i vojnim rukovodiocima u bazi Monopoli dogovorio o tome da se udovolji odluci posade broda »Senga« za preuzimanje broda, izmjenu zastave i prijelaz u sastav NOVJ, a da brod i dalje plovi u službi Saveznika.

Šef vojne misije NOVJ u Italiji izvjestio je Vrhovni štab NOVJ o događaju na »Sengi«. Istog dana o odluci posade obaviještene su i savezničke vojne komande u tom području. O izmjeni zastave broda »Senga« posada je

donijela odluku koju su potpisali svi njeni članovi. Odluka sadrži, pored ostalog, dvije osnovne postavke — otkazivanje poslušnosti jugoslavenskoj kraljevskoj vladi u Londonu i prijelaz posade u sastav NOVJ. Tragom »Senge« pošle su posade i ostalih jugoslavenskih brodova, naši pomorci izvan Jadrana. Oficiri su istakli crvene petokrake na kapama.

Ovaj čin pomoraca i njihova odluka predstavljaju svakako posebno vrijedan povijesni dokumenat, pa je prilika da se na 40. godišnjicu Ratne mornarice, pomorstva i riječnog brodarstva ovo izuzetno djelo i posebno istakne.

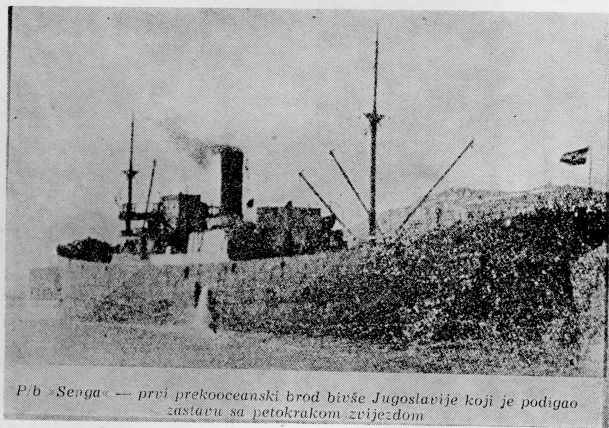
Vijesti o izmjeni zastave na s/s »Senga« imala je vrlo širok odjek i u zemljama preko Atlantika.

»Narodni kalendar«, izdanje »Narodnog glasnika« u Pittsburgu SAD donio je o tom događaju opširan članak, u kome se između ostalog navodi:

»Čim je nova zastava zelepršala, posada je spontano počela da kliče preporođenoj Jugoslaviji, njenoj hrabroj vojsci i junaku maršalu Titu, koji je naš narod usko povezao, sjedinio i poveo ga u borbu protiv fašizma. To je bio veliki dan za kapetana i posadu »SENGE« i taj će dan biti zabilježen krupnim slovima u historiji pomorstva Jugoslavije.

Taj veliki patriotski gest naših pomoraca na »SENGI« ponukao je odmah i posade drugih brodova, da se odreknu stare izdajničke vlade u Londonu i da izvjesivši novu zastavu stupe na stranu naših borbenih naroda.

Velika zasluga za to ide mladom kapetanu Tijanu koji je suprotno nazorima staromodnih kapetana vidio i razumio pravi i jedini put te se bez predomišljanja stavio u službu svog naroda.*

P/b »Senga« — prvi preoceanjski brod bivše Jugoslavije koji je podigao zastavu sa petokrakom zvijezdom

REZOLUCIJA

usvojena na velikom sastanku jugoslovenskih pomoraca
u New Yorku, dana 15 februara 1944.

Braćo Jugoslovenski Pomorci diljem cijelog svijeta:

Mi, jugoslovenski pomorci, okupljeni danas na ovom sastanku u gradu New Yorku, svijesni političkih i ratnih događaja u našoj domovini, a potaknuti divovskim borbom Narodne oslobodilačke vojske i partizanskih jedinica pod vodstvom Maršala Tita, Josipa Brozovića i sbratovani demokratskim načelima vladajućeg Privremene narodne vlade Jugoslavije pod predsjedništvom dra. Ivana Ribara, izjavljujemo:

1. da ćemo poručiti svim mogućim silama na materijalnoj i moralnoj pomoći Narodnoj oslobodilačkoj vojsci i partizanskim jedinicama do konačne pobjede i oslobađanja naših otadžbina i svih narodnih izdajaca u zemlji i inozemstvu.
2. da priznajemo sadašnju Privremenu vladu dra. Ribara i Maršala Tita, kao jedinu istinsku narodnu predstavništvo, jer je izabrana po prvi put slobodnom voljom naroda, mislilaraca i žena, na oslobodnom i diplomatskom na okupiranoj teritoriji Jugoslavije, te je stvarno početak oslobađanja demokratskih struktura sa koje znači za mi pomorci sa svim narodima Jugoslavije, godinama zalagali i žrtvovali.
3. da je rad takve zvane jugoslovenske vlade u izdajničkom profanom, rodni i profugoslovenski i kao takvoj ophratamo pravo da govori u ime naroda braćaci njeno posmatranje rasipništvo.

MI, JUGOSLOVENSKI POMORCI, ZAKLINJEMO SE DA ĆEMO SVIM SILAMA, UKLJUČIVSI VLASTITE ŽIVOTE, PRUZITI SVAKU POMOĆ ZAJEDNIČKOJ BORBI UJEDINJENIH NACIJA, DOK SE NESUMIVIM U DARCIMA NE POSTIGNE CILJ, KOJI ĆE DONETI:

SMRT FAŠIZMU! SLOBODU NARODIMA!

GDJEGOD SE, BRAĆO, NAJAZITE, MI VAS POZIVAMO, DA SE SJEDEĆI GORE IZNEŠENI PRAVA POKLJUČITE NASIM REDOVIMA, DA ODOBRITE I POTVRDITE U SUGLASJU S NAMA, SVOJIM VLASTIM RUCNIM POTPISIMA.

PREDSJEDNIK TOMA BABIN.

MI, NIŽE POTPISANI ODOBRAVAMO I SUPOTPISUJEMO GORNJU REZOLUCIJU.

Anto Stjepanac
Braco Blagdan

Tekst Rezolucije o otkazivanju poslušnosti
kraljevskoj vladi u emigraciji

Osim odluke o izmjeni zastave i prijelazu u sastav NOVJ, koju je prihvatila i vlastoručno potpisala cjelokupna posada, nekoliko dana ranije posada na čelu s komandnim osobljem prihvatila je i potpisala Rezoluciju Kluba od 15. veljače 1944. kojom Rezolucijom je prethodno i formalno otkazala poslušnost kraljevskoj vladi.

Tekst odluke o izmjeni zastave se čuva u Muzeju narodne revolucije, Split (br. 4/457-32-A). Ova historijska odluka glasi:

Posada s/s »SENGA« izražena u zajedničkom sastanku dne 16. ožujka 1944. za vri-

jeme boravka broda u talijanskoj luci Galipoli.

»Mi posada Jugoslovenskog parobroda »Senga« odlučili smo danas definitivno odrediti svoj stav prema Jugoslovenskoj vladi u izgnanstvu u Kairu s jedne strane i NOVJ pod vodstvom maršala Tita s druge strane.

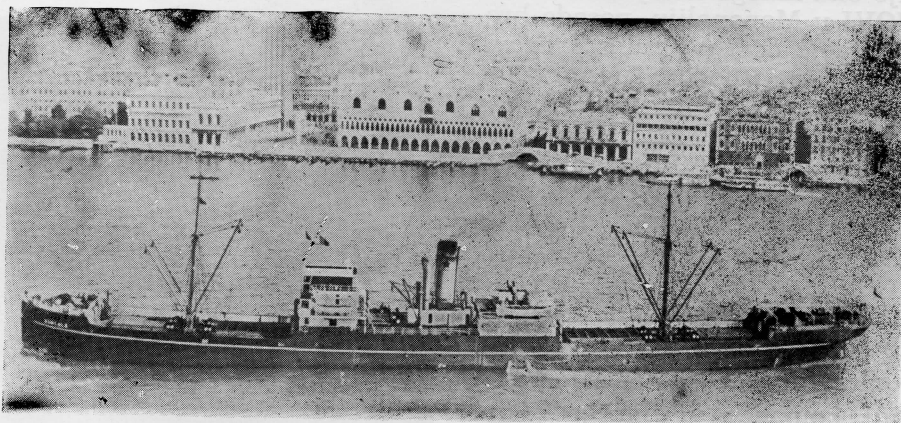
Današnjim danom pridružujemo se Narodno-oslobodilačkoj vojsci Jugoslavije i kao našu najvišu vlast u zemlji priznajemo jedino Nacionalni komitet Oslobođenja Jugoslavije na čelu sa Predsjednikom maršalom Jugoslavije Josip Broz Titom.

Ovu odluku donosimo zato jer smo vidjeli da se jedino NOVJ u našoj zemlji bori protiv fašizma, dok je Jugoslovenska izbjeglička vlada izgubila pravo da govori u ime naroda Jugoslavije, jer je ministar vojske i morarice u toj vladi, general Draža Mihajlović i njemu podređeni komandanti sklopili sporazume i saradivali sa neprijateljima Ujedinjenih Naroda i to: Nijemcima, Talijanima, ustašama, četnicima Nedića, Bugarima, te sa vojnim jedinicama koje nose naziv »jugoslovenske vojske u otadžbini« vodili aktivnu borbu protiv Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije i sudjelovale u ratnim operacijama na strani fašističkih grupa.

Smatramo da mi koji smo plovili za vrijeme rata na brodovima u službi Ujedinjenih naroda i doprinijeli velike žrtve za zajedničku stvar svih Saveznika, imamo potpuno pravo da kažemo odlučno svoju riječ, a osim toga isto pravo garantira nam Atlantska Povelja, Moskovska konferencija i Teheranska Deklaracija, zato osuđujemo rad jugoslovenske izbjegličke vlade, koja je u stvari pomagala neprijatelja Ujedinjenih naroda i demokracije, a to su i neprijatelji Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije.

U vezi gornjeg jednoglasno donosimo sljedeću odluku:

1) ne priznajemo više kao našu vladu jugoslovensku izbjegličku vladu sa sjedištem u Kairu kao i njene predstavnike,

P/b »Korčula« (ex »Senga«) nosivosti 8.280 tona

2) kao zakonitu vladu priznajemo jedino Nacionalni komitet Oslobođenja Jugoslavije na čelu sa Maršalom Jugoslavije Josipom Brozom-TITOM i dobrovoljno ulazimo u sastav Narodno-oslobodilačke Vojske Jugoslavije.

3) Zahtijevamo od sada vijanje jugoslavenske nacionalne zastave sa petokrakom zvijezdom.

4) Podvrgavamo se svim propisima i pravilima koji važe za Narodno-oslobodilačku Vojsku Jugoslavije.

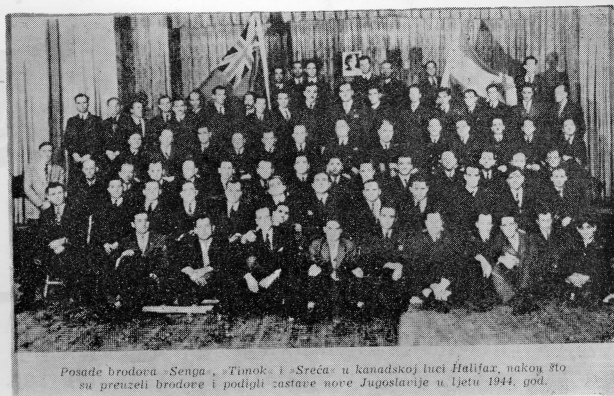
5) Voljni smo i želimo i dalje ploviti u službi Saveznika i doprinijeti sve moguće u zajedničkoj borbi naše NOV Jugoslavije, Engleske, Amerike i Sovjetskog Saveza, a u borbi protiv Hitlerove Njemačke.»

s.s. SENGA, Gallipoli
dne 16. ožujak 1944.

Ovaj odlučan stav i beskompromisna borba pomoraca za novu Jugoslaviju trajan su spomenik slobodi i patriotizmu.

Pomorci su, uz male napore, uspjeli da nakon završetka rata dovedu u domovinu sve brodove koji su preživjeli strahote ratnih sukoba a ti brodovi bili su u prvim danima oslobođenja od neprocjenjive važnosti za obnovu ratom opustošene zemlje.

Daleko od domovine, izvrgnuti dezinformacijama i pritiscima, kao i teškom bremenu ratnih opasnosti na moru i oceanima na kojima su se saveznici tek borili za uspostavljanje prevlasti nad snažnom mornaričkom fašističkom ratnom mašinom, naši pomorci nisu nikad priznali poraz, kapitulaciju i komadanje Jugoslavije, niti su predali neprija-

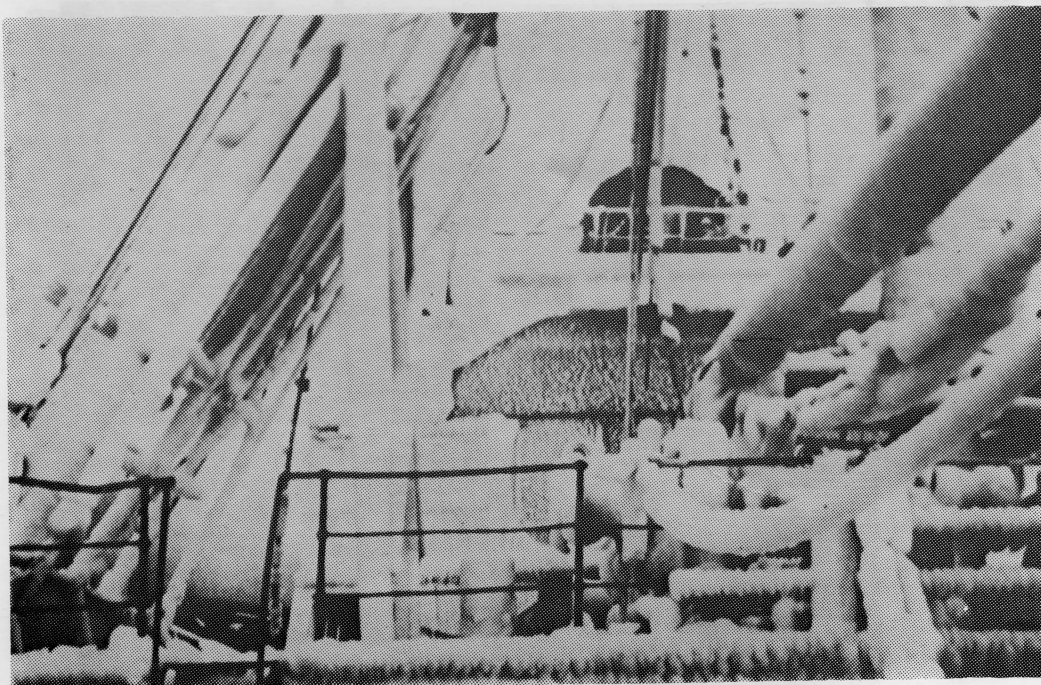

Posade brodova »Senga«, »Timok« i »Sreća« u kanadskoj luci Halifax, nakon što su preuzeli brodove i podigli zastave nove Jugoslavije u ljetu 1944. god.

telju svoje brodove. Njihova borba, međutim, nije bila samo običan otpor izdajničkoj vladi. Ona je postepeno prerasla u revolucionarni poduhvat i potpuno uključivanje u općenarodni oslobodilački rat i socijalističku revoluciju pokrenute i vođene u domovini od KPJ i druga Tita.

Tisuća milja udaljen od obala matice zemlje, izložen kojekakvim pritiscima, najčešće nedovoljno obaviješten, jugoslavenski pomorac je na dalekim svjetskim morima u vihoru rata visoko podigao zastavu slobode, o čemu svjedoče izloženi i još nepotpuni podaci. Svojim patriotizmom i borbom dao je častan prilog borbi vlastitog naroda za pobjedu oslobodilačke borbe i socijalističke revolucije, pridonio je obnovi i razvoju SFR Jugoslavije kao pomorske zemlje.

* T. Maštruko, Na svim meridijanima, Rijeka 1975.

Parobrod »Dinara« u savezničkom konvoju na putu za Island 1942. godine.
Sva oprema je zaleđena.